

“Don’t Look Up” – en planetdræber af en film

Don't Look Up - PR-foto.

Claus Ankersen 10.12.2021

FILM // ANMELDELSE – Se op, før det er for sent. Oscar-vinderen Adam McKays nye uafrystelige komet af en katastrofekomedi er en vaskeægte planetdræber, årets bedste og vigtigste film. Den er overhovedet ikke morsom, og derfor burde *Don’t Look Up* være på pensum i skolerne.

Disclaimer: POVs udsendte Claus Ankersen blev blæst fuldkommen bagover af *Don’t Look Up* i en sådan grad, at gensynet med den grå decemberhimmel uden for biografen fyldte ham med en blanding af dyb eksistentiel taknemmelighed og en følelse af, at klokken samtidig er to sekunder i tolv, og at vi ikke kan lade tingene fortsætte med at udvikle sig, som de gør. POV anmelder i øjeblikket ikke med stjerner, men filmen får absolut topkarakter. Det er uden tvivl årets bedste film. Et absolut must see. En oplagt Oscar-vinder.

Spoiler alert: Det er muligt, at opvakte læsere kan udlede visse afslørende slutninger af nedenstående anmeldelse. Er du bekymret for at få spoleret filmoplevelsen, så bare drop læsningen og gå i biografen og se filmen, som havde biografpremiere den 9. december, eller se den på Netflix hjemme i stuen fra den 24. december.

Sandhed om samfundets sidste sekunder

Adam McKays nye film bliver markedsført som en sort komedie. En satire. *Black comedy*. Og den er også fuld af hylende morsomme one-liners og rappe replikskift. Men dybest set er det en knivskarp samfundsanalyse med klovnehat på. Den er overhovedet ikke morsom.

Den er uafrystelig uhyggelig, skræmmende i al dens gruopvækkende skildring af vores fælles virkelighed og den suppedas, vi står begravet til halsen i. Som en ubarmhjertig filmisk hofnar klæder den magten, medierne og os allesammen af og spidder det hele til en vildfaren komet på kollisionskurs med jorden.

Sandheden skal serveres i sjove film

Hvis du skal fortælle folk sandheden, må du hellere få folk til at grine, ellers slår de dig ihjel. Nogenlunde sådan lyder citatet, som ofte tilskrives både Oscar Wilde, George Bernard Shaw og andre prominente forfattere og dramatikere. Noget tyder på, det er rigtigt. Tænk over det. Når filmbranchen formidler dybe, hårde og ofte også ubarmhjertige indsigter omkring liv og verden, ses det mest i komedier og tegnefilm. Jeg har tit motivspekuleret om, at den eneste måde for Hollywoods manuskriptforfattere at fortælle hårde sandheder på, er at kalde det *comedy*, eller målrette det til et meget ungt (og ufarligt) publikum.

Noget tyder på, at den prisvindende amerikanske producer, instruktør, manuskriptforfatter – og komiker, Adam McKay, for længst har lugtet den lunte. Allerede i 2007 lavede han således en underholdningsplatform ved navn *Funny or Die* med Will Farrell. Med den stjernespækkede Netflix-satsning *Don't Look Up*, går han nu planken ud og illustrerer pointen i en frygtindgydende velproduceret, uafrystelig, uhyggelig, rigtig sjov – og måske kun alt for sand katastrofekomedie.

Adam McKay på talerstolen til verdenspremieren i Lincoln Center i New York. Foto: Dimitrios Kambouris.

Kometen kommer – Nedtællingen er i gang

Historien er enkel. To astronomer på et ubetydeligt delstatsuniversitet, Michigan State, opdager en kæmpe kilometerlang komet på kollisionskurs med jorden. En planetdræber. Når den rammer, er det slut. Uden tvivl.

Menneskeheden har et halvt år tilbage til at afværge katastrofen. Dybt chokerede rapporterer forskerne fundet til NASA, nærmere bestemt **koordinationskontoret for planetært forsvar**. Det findes virkelig, som instruktøren Ocean 11sk fortæller os med grafik på lærredet. Kort efter bliver de hentet og fløjet direkte til det Hvide Hus. Her bliver de sat i et venteværelse, snydt af en general, ignoreret af præsidenten og mødt med hånlige skuldertræk af hendes søn, stabschefen – man vil afvente og se tiden an, er beskeden fra den politiske ledelse.

Det kunne sagtens ske. Historien er enkel og stiller os et simpelt spørgsmål. Hvad ville der ske, hvis vi opdagede en kæmpe komet med kurs mod jorden?

Det er op til de to forskere at fortælle verden historien om den kommende katastrofe – og ingen hører efter. Nyheden bliver lækket, og mens præsidenten skifter kurs og forbereder en midtvalgs-relevant redningsmission, møder de to astronomer medierne, som nok formår at fortælle historien, men ikke forstår at formidle budskabet. I sidste minut bliver regeringens redningsmission, hvor udrangerede rumfærger skal sprænge kometen ud af kurs, afblæst til fordel for en højteknologisk plan om i stedet at dele kometen i mindre stykker for så at udvinde dens sjældne jordarter. Imens tikker uret og nedtællingen er i gang.

Hvad nu hvis... Baseret på meget mulige begivenheder

Fra første til sidste scene er filmen absolut troværdig. Det kunne sagtens ske. Historien stiller os et simpelt spørgsmål. Hvad ville der ske, hvis vi opdagede en kæmpe komet med kurs mod jorden? Adam McKay fik ideen til filmen, mens han og en kollega enedes i det absurde, at alting bare fortsætter med at buldre derudad trods artsdød, overhængende klimakatastrofe og almen global destruktion. På den måde er filmens kometkatastrofe en parafrase på klimakatastrofen. Og hånden på tegnebogen, kære læser: *Great minds think alike*. Hvem har ikke tænkt på hvad der ville ske, hvis vi pludselig stod overfor en overhængende katastrofe, som kunne times med et æggeur eller en slankeapp, som Jennifer Lawrences figur Kate Dibiasky gør det i filmen?

Ville verdens ledere virkelig fortælle det, hvis en verdensødelæggende katastrofe var nær. Hvis man vidste, hvad og hvornår det ville ske? Al god regeringsførelse, og -fornuft peger desværre i retning af et rungende nej. Det er desværre ikke sikkert. Hjulene ville øjeblikkeligt holde op med at dreje, der ville udbryde panik, bål og brand, høtyve fylkes i gaderne, ingen ville længere gide møde op på fabrikken eller for at køre skolebussen. Alting ville gå i stå. Dansen om guldkalven ville stoppe. Og det går ikke.

I filmens univers er den politiske ledelse, altså den amerikanske præsident, en levebrødspolitik af en populistisk narcissist, som er blind for alt andet end gode *selfies*, meningsmålinger og genvalg. Præsidenten, Janie Orlean, overlegent og morsomt spillet af en veloplagt Meryl Streep, gennemhuller forestillingen om, at den kvindelige leder er garanteret for god regeringsførelse.

Ville verdens ledere virkelig fortælle det, hvis en verdensødelæggende katastrofe var nær. Hvis man vidste, hvad og hvornår det ville ske?

I Adam McKays filmiske science fiction-univers er både det politiske apparat, centraladministration og ledelse gennemkorrupt, lige fra General Themes (bemærk ordspillet) som narrer de godtroende forskere til at betale for gratis snacks – portrætteret med opgivende tristesse af Paul Guilfoyle – til præsidentens stabschef, den psykofantiske fratboy Jason Orlean, som tilfældigvis også er hendes søn – spillet med vildt Oscar-overskud og 40 procents improvisation af Jonah Hill.

En ting er politikerne, dybest set stoler vi ikke på dem. Men hvad så med techmogulerne? Dem kan vi vel regne med. Kan vi ikke? De skønne multimilliardærer, som er vores forbilleder, som har valgt at være rige og fortjent hver en øre, og som har magt til at redde os alle sammen med deres guddommelige teknologi? Næppe. I hvert fald ikke i filmens fremtidsvision.

Meryl Streep som President Janie Orlean og Mark Rylance som Peter Isherwell, klodens egentlige hersker. Cr. Niko Tavernise / Netflix © 2021

De allerrigeste vil formentlig kun være interesseret i at redde sig selv og deres nærmeste. Mest af alt dem selv. For at vise os arketyper, har McKay skabt den pragtfulde techmogul Peter Isherwell. Han er den tredjerigeste mand på kloden, præsidentens største bidragsyder – altså den egentlige og øverste magt.

Isherwell (mere ordspil) er storladen og barnlig som Elon Musk, indsmigrende som Bill Gates og glat-uaflæselig-umenneskelig som Mark Zuckerberg. Gennem figuren mejsler britiske Mark Rylance et uhyggeligt billede af klodens egentlige magt som en tidløs, androgyn barneolding med et tekno-okkult gudskompleks og storhedsvanvid, som overtrumfer den narcissistiske præsidents mangefold. Med nærmest autistisk begejstring for sit projekt, pibende oldingerøst og vigende blik, har denne guldkalvens *idiot savant* kun øje for sin egen algoritmiske indvielsesrejse, men formår karismatisk at sælge den som almenvældets frelse.

Beskeden er klar

Det er så præcist og rammende at man skal være økonom for ikke at forstå det. Beskeden er klar. For verdens superrige er vi – også i Adam McKays skarpe optik – små primitive væsner, som flygter fra lidelse i jagt på nydelsen, og for den politiske elite er vi allerhøjest tjenende ånder som kommer med rene håndklæder i spa'en og åbner bildøren, når vores *cool* herskere skal ind i limoen. Er vi ikke det, er vi en uddannet, tænkende middelklasse, som 'ser op' af os selv, og derfor er både farlige og overflødige. Tag den *Great Reset*-fortalere.

Men hvad så med medierne? Medierne, ville vi i det mindste kunne regne med. Ikke i filmens fremtidsvision. I deres forsøg på at råbe verden op, møder vores astronomer den fjerde statsmagt i tre forskellige medietyper: TV talkshowet, den seriøse nyhedsavis og de sociale mediers altdominerende og algoritmestyrede amazonjungle.

Cate Blanchett og Tyler Perry som talkshowværter i *The Rip*, filmens laserskarpe gennemskæring af TV-mediets bourgeoisi. Foto: Niko Tavernise/NETFLIX.

Med sund og uberettiget tillid, møder forskerne op for at få budskabet spredt i TV og konfronteres med en sensationalistisk sniksnakmaskine, hvor let underholdning og frem for alt den gode tone er afgørende for ratings og synlighed på seerfladen. Talkshowværterne, TV-mediets elite, portrætteres overlegent troværdigt af Cate Blanchett og Tyler Perry. Det trykte nyhedsmedies adel er i første omgang artigt interesseret, men ender med at bakke angst ud, kraftigt påvirket af solstormen i de sociale medier. Lynhurtigt politiseres og

kommercialiseres den livsvigtige viden, og verdens befolkning polariseres og drukner videre i hverdagens trummerum og rudekuverternes tyranni.

Er vi overhovedet i stand til at se op og handle, inden det er for sent? Det skal vi bare. Så er den ikke længere.

Se den, før det er for sent.

Det korte af det lange er, at du skal se filmen. Og måske se den en gang til, når du har sovet på det. Filmen burde være pensum i skolerne. *Don't Look Up* bør vinde en stor favnfuld Oscars, og vinder filmen ikke en stribe Oscars, betyder det dybest set kun en ting: Sandheden er ofte ilde hørt.

Uden at afsløre for meget kan man roligt sige, at filmens morale er ligeså grum som handlingen. Er vi overhovedet i stand til at se op og handle, inden det er for sent? Det skal vi bare. Så er den ikke længere.

Start med at se filmen. *Don't Look Up* får premiere i udvalgte danske biografer fra 9. december og kan ses på Netflix fra 24. december.

Filmens besætning poserer til verdenspremieren i New York. Foto: Kevin Mazur.

Don't Look Up er skrevet og instrueret af Oscar-vinder Adam McKay.

Medvirkende: Leonardo DiCaprio, Jennifer Lawrence, Rob Morgan, Jonah Hill, Mark Rylance, Tyler Perry, Timothée Chalamet, Ron Perlman, Ariana Grande, Scott Mescudi, Himesh Patel, Melanie Lynskey, Michael Chiklis, Tomer Sisley med Cate Blanchett og Meryl Streep

Varighed: 138 minutter.

anmeldelseÅrets FilmDon't Look Up

Claus Ankersen

Claus Ankersen er forfatter, digter, journalist, kritiker, oversætter, redaktør og multikunstner. Han har været fast tilknyttet POV siden november 2016. Hvis du har lyst til at støtte mit arbejde, er du velkommen til at donere som du nu synes